LAUSUNTO 20.11.2023

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: E 47/2023 vp

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto koskien valtioneuvoston selvitystä Komission säädösehdotukset ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien terveydellisistä vaatimuksista. Olemme myös jättäneet asiasta palautteen EU:n Have your say -sivuston kautta 13.11.2023.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita, toimii kohderyhmän edunvalvojana ja tarjoaa monipuolisia jäsenpalveluita. Olemme valtakunnallinen, sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on yli 230 jäsenyhdistystä, joihin kuuluu yli 70 000 jäsentä (kotitaloutta). Suomessa on yhteensä noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa, joissa asuu noin 2,7 miljoonaa ihmistä sekä noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää 2,4–2,9 miljoonaa ihmistä.

Komissio on antanut 20.10.2023 kuusi säädösehdotusta, jotka koskevat uudelleenlaaditun ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta 16 päivänä joulukuuta 2020 annetun Euroopan Parlamentin ja Neuvoston Direktiivin (EU) 2020/2184 (*juomavesidirektiivi*) toimeenpanoa.

Komission säädöksissä säädetään ihmisten käyttöön tarkoitetun veden (talousvesi ja lämmin käyttövesi) kanssa kosketuksissa olevien materiaalien hyväksyttävyydestä vesilaitteistoissa käytettäväksi. Säädöksillä otetaan käyttöön hygieniaa koskevat vähimmäisvaatimukset ja EU:n vaatimustenmukaisuusjärjestelmä näille materiaaleille. Siirtymäajan jälkeen markkinoille saatettavien tuotteiden valmistuksessa voidaan käyttää ainoastaan sellaisia materiaaleja, jotka sisältyvät EU:ssa sallittujen materiaalien (*positiivilistat*), ja jotka on testattu ja merkitty säädösten edellyttämällä tavalla.

**Esityksen tausta**
Juomavesidirektiivi tuli voimaan 12 päivänä tammikuuta 2021. Direktiivillä otetaan mm. käyttöön kaikkialla EU:ssa sovellettavat terveysperusteiset hygieniaa koskevat terveysperusteiset vähimmäisvaatimukset materiaaleille, jotka ovat kosketuksissa ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa.

Direktiivissä on annettu komissiolle valta antaa säädöksiä hygieniaa koskevien vähimmäisvaatimusten asettamiseksi ihmisten käyttöön tarkoitetun veden kanssa kosketuksiin joutuville materiaaleille sekä tätä koskevista menettelytavoista.

Materiaaleja koskevien vaatimusten tarkoituksena on edistää yhdenmukaisen tason saavuttamista kaikkien EU:n kansalaisten terveydensuojelussa sekä varmistaa, että veden kanssa kosketuksissa olevista materiaaleista ei liukene veteen vieraita aineita suurempina määrinä kuin niiden käyttötarkoituksen mukaan on tarpeellista. Lisäksi direktiivin tarkoituksena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa veden kanssa kosketuksissa olevien tuotteiden osalta.

**Omakotiliiton huomioita**
Omakotiliiton käsityksen mukaan Suomessa vesijohtovesi on pääsääntöisesti erittäin laadukasta. Erityisesti kylmä vesijohtovesi on laadultaan erinomaista ja suoraan juotavaksi kelpaavaa. Muun muassa UNESCO:n raportin mukaan Suomessa on maailman parras veden laatu.
(Lähde https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000129726).

Suomalaisten vesijohtolaitosten toimittamassa talousvedessä on laatuvaatimusten mukaisten metallien, kuten lyijyn, keskimääräiset pitoisuudet olleet selkeästi alle raja-arvojen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, jossa asuu 1,2 miljoonaa ihmistä, esimerkiksi HSY:n veden laatu täyttää erinomaisesti sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen (683/2017) vaatimukset. (Lähde https://www.hsy.fi/vesi-ja-viemarit/veden-laatu/ )

Omakotiliitto kannattaa teollisuuden näkemystä siirtymäajan pidentämistä käytössä oleville tuotteille **vuoteen 2036 saakka.** Ero lähteiden taustatietojen mukaan lyijyä päätyy veteen pääosin vain vesilaitteistoissa käytettävistä materiaaleista, koska raakaveden luontaiset lyijypitoisuudet ovat vähäiset (lähde: mm. WHO, kansalliset tietoaineistot). Silti komission ehdotuksessa vesilaitteistoissa käytettävistä materiaaleista veteen liukenevan lyijyn osuudeksi talousvedessä (*allokaatioprosentti*)on esitetty vain 50 %. Suomen ja Ruotsin komissiolle esittämän näkemyksen mukaan allokaatioprosentin tulisi olla 90 %, jolloin myös osa Pohjoismaissa käytettävistä messinkiseoksista pääsisi suoraan positiivilistalle.

Omakotiliitto kannattaa myös näkemystä, että jäsenmaiden ilmoittamat kansallisiin hyväksyntöihin perustuvat messinkiseokset lisätään positiivilistalle. Esityksestä ei vaikutusten arvioinnista käy selkeästi ilmi, mikä on lopulta veden, putken tai liittimien merkitys metallipitoisuuksissa, tai mitkä olisivat sitten hyväksytyt ja turvalliset materiaalit, tai millä tavalla estettäisiin haitallisten aineiden liukeneminen juomaveteen.

Omakotiliitto katsoo, että uuden direktiivin täytäntöönpanosta ei saa syntyä ylimääräisiä lisäkustannuksia kuluttajille heidän asuinrakennuksiinsa, esimerkiksi ennenaikaisten uusinvestointien muodossa. Uusien materiaalien käyttöönotto voidaan tehdä, kun teknisesti ja taloudellisesti on järkevää, joka yleensä on laitteistojen käyttöiän mukaisten uudistamisten yhteydessä. Omakotiliitto kannustaa jäseniään huolehtimaan omakotitaloistaan pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Asumiskustannusten jatkuvan nousun vuoksi, kuten lainakorkojen nousun takia moni kotitalous joutuu entistä tarkemmin valmistautumaan esimerkiksi talonsa korjaustoimiin. Omakotiliiton näkemys on, että lainsäädännön velvoitteiden ei tule johtaa entisestään kohoaviin asumiskustannuksiin.

Omakotiliitto pitää tärkeänä viestintää ja kuluttajien neuvontaa asiassa, mitä kotitalouksien tulee tietää asiasta ja mitä toimia voidaan kotitaloudessa tehdä laadukkaan juomaveden varmistamiseksi.

Jatkamme mielellämme sidosryhmäyhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti
Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander
toiminnanjohtaja

Ari Rehnfors
puheenjohtaja